

מותבי גיור מקומיים

הצעה להחלטה

בנוסף לאמור בהחלטת ממשלה מס' 3155 (ע/2) מיום 14.2.2008 בנוגע ל"מבנה ארגוני כולל ואיגום משאבים בנושא הגיור בישראל", וכן להחלטת ממשלה מס' 3613 מיום 7.4.1998, אשר הקימו את מערך הגיור והסדירו את עבודתם של בתי הדין המיוחדים לגיור, יחולו גם הוראות אלה:

מחליטים,

1. על מתן אפשרות להקמת מותבי גיור מקומיים אשר יפעלו על פי ההלכה היהודית.
2.
 - א. חברי מותב הגיור המקומי יהיו עצמאיים במתן החלטותיהם ההלכתיות כמו כל בית דין רבני בנושא הנידון לפניו.
 - ב. החלטה על מעשה בית הדין (להלן בסעיף זה – "ההחלטה") ניתנת לערר על ידי המתגייר בתוך 45 ימים מיום מסירת ההחלטה לידי המתגייר.
 - ג. החלטה ניתנת לעיון חוזר בתוך 45 ימים מיום מסירת ההחלטה לידי המתגייר, לבקשת כל חברי מותב הגיור המקומי אשר קיבל את ההחלטה, אם מצאו כי עובדות אשר הובאו בפניהם ושימשו בסיס להחלטה, לא היו נכונות;
 - ד. עיון חוזר או ערר כאמור ייערכו בפני ערכאה שימנה ראש מערך הגיור, בה יהיו חברים שני דייני גיור בעלי ותק של 15 שנים לפחות וראש מערך הגיור יעמוד בראשה.
 - ה. סדרי הדין בערעור ייקבעו על ידי ראש מערך הגיור.
3. הרכב מותב הגיור המקומי, כאמור בסעיף 1, יהיה של שלושה דיינים כדלקמן:
 - א. בראש ההרכב יעמוד אחד מאלה:
 - (1) רב עיר המכהן בפועל, כמשמעותו בסעיף 15(א)(2) לחוק שירותי הדת היהודיים, התשל"א-1971;
 - (2) רב יישוב או רב אזורי המכהן בפועל, כמשמעותו בסעיפים 7(3) ו-7(4) לחוק הרבנות הראשית, התשמ"א-1981, שהוא בעל כושר לכהן כדיין לפי חוק הדיינים, התשט"ו-1955, או שהוא בעל כושר לכהן כרב עיר או שהוא דיין גיור מכהן או שכיחן כדיין גיור או שקיבל אישור לכך לפי קריטריונים שוויוניים שייקבעו בכללים לפי סעיף 9 להחלטה.
 - ב. **הדיין השני** – יהיה בעל תנאי כשירות כשל ראש ההרכב או בעל כושר לכהן כדיין לפי חוק הדיינים, או דיין גיור מכהן או שכיחן כדיין גיור או בעל כושר לכהן כרב עיר;
 - ג. **הדיין השלישי** – יהיה בעל תנאי כשירות כשל ראש ההרכב או כשל הדיין האמור בסעיף קטן ב', או רב יישוב או רב אזורי בעל ותק של 10 שנים או יותר

שעבר בחינה בכתב בנושא גיור ומילה שנערכה על ידי הרבנות הראשית

לא ימונה ולא יכהן כדיין גיור במותב גיור מקומי, מי שהורשע בעבירה פלילית או משמעתית שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה, קבע היועץ המשפטי לממשלה או מי מטעמו כי אין הוא ראוי לכהן כדיין גיור, או מי שתלוי ועומד נגדו כתב אישום בעבירה כאמור.

לא יתמנה ולא יכהן כדיין גיור במותב גיור מקומי מי שעלול להימצא, במישרין או בעקיפין, באופן תדיר, במצב של ניגוד עניינים בין תפקידו כדיין גיור לבין ענין אישי שלו או לבין תפקיד אחר שלו. נודע לראש מערך הגיור כי חבר מותב גיור מקומי הורשע בעבירה פלילית או משמעתית כאמור, או שהוגש נגדו כתב אישום בעבירה כאמור, או מצוי בניגוד עניינים תדיר, כאמור, או נהג בצורה שאינה הולמת את תפקידו כדיין גיור, רשאי ראש מערך הגיור, בכפוף לעריכת שימוע לאותו דיין גיור ולראש מותב הגיור המקומי ולאחר התייעצות עם היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, להורות על ביטול אישור מותב הגיור המקומי או על הפסקת כהונתו של אותו דיין גיור במותב הגיור המקומי ועל החלפתו בדיין גיור אחר.

4. בקשה להקמת מותב גיור מקומי תוגש לראש מערך הגיור בידי ראש הרכב מותב הגיור המקומי, כשהיא חתומה אף בידי שאר חברי המותב; מצא ראש מערך הגיור כי המותב תואם את סעיף 3, יאשר את מותב הגיור המקומי תוך 30 יום.

5. החליט ראש מערך הגיור לקלוט מותב למערך הגיור, יפנה לנציבות שירות המדינה אשר תשקול את קליטת חברי מותב הגיור המקומי בהתאם להוראות חוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959, ולהוראות התקשי"ר, אם בדרך של חלקיות משרה בהתאם להיקף עבודתם בפועל ואם בדרך אחרת אשר תמצא לנכון, לפי שיקול דעתה ובכפוף לכל דין.

6. כל אזרח ישראלי, או מי שנמצא זכאי ע"י שר הפנים או מי שהסמיכו לכך לאשרת עולה או לתעודת עולה לפי חוק השבות התשי"ז-1950, או בעל רישיון לשיבת קבע, רשאים להגיש בקשה להתגייר לכל מותב גיור מקומי במחוז הרלוונטי לפי מקום מגוריו או לימודיו מבין אחד משלושה המחוזות שלהלן:

א. מחוז דרום – מחוזות הדרום והמרכז כמשמעותם בהודעה על חלוקת שטח המדינה למחוזות ולנפות ותיאור גבולותיהם, לפי סעיף 3 לפקודת סדרי השלטון והמשפט (להלן – **ההודעה**);

ב. מחוז מרכז – מחוזות תל אביב וירושלים כמשמעותם בהודעה וכן האזור כהגדרתו בחוק לתיקון ולהארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (שיפוט בעבירות ועזרה משפטית) התשס"ז – 2007;

ג. מחוז צפון – מחוזות הצפון וחיפה כמשמעותם בהודעה;

7. לא ייפתחו הליכי גיור לנתין זר, לא יופנה נתין זר ללימודים והכנה לקראת גיור ולא יעבור נתין זר הליך גיור בפני מותב גיור מקומי; לענין סעיף זה "נתין זר" – מי שאינו אזרח ישראלי או אינו בעל רישיון לשיבת קבע בישראל, או מי שלא נמצא זכאי ע"י שר הפנים או מי שהסמיכו לכך לאשרת עולה או לתעודת עולה לפי חוק השבות התשי"ז-1950.

8. בקשה לגיור קטין תוגש בהתאם להוראות סעיף 13א לחוק הכשרות המשפטית

והאפוסטרופסות, התשכ"ב-1962.

9. בכפוף לסעיף 2-

א. בתוך 14 יום תוקם ועדת היגוי שהרכבה יהיה כדלהלן – הרב צפניה דרורי , הרב חיים דרוקמן, הרב יעקב מדן, הרב יצחק פרץ והרב נחום רבינוביץ'. הוועדה תתאים את כללי הדיון בבקשות לגיור לעבודתם של מותבי הגיור המקומיים. כללי הדיון בבקשות לגיור יוגשו תוך 30 יום מהקמת הוועדה לשר לשירותי דת ולשרת המשפטים לצורך אישורם. הכללים יתייחסו אף לעניין איסור גביית תקבולים ממתגיירים.

ב. וועדת ההיגוי תנחה תדריך ותלווה את מותבי הגיור המקומיים.

ג. הוועדה תקבע את סדרי עבודתה. נבצר מאחד מחברי ועדת ההיגוי למלא את תפקידו, תמנה הממשלה חבר במקומו.

10. להורות למערך הגיור להעניק למתגיירים במותבי הגיור המקומיים את השירותים הבאים:

א. פתיחת תיק גיור ;

ב. מתן שירותי הכשרה לגיור במסגרת המכונים המוכרים או שיוכרו על ידי מערך הגיור ;

ג. שירותי מילה וטבילה ;

ד. רישום נישואין לגרים, בכפוף לכל דין ;

ה. טיפול בהנפקת תעודה לפי סעיף 2(2) לפקודת העדה הדתית ;

ו. כל שירות אחר הנדרש למתגייר לשם גיורו.

11. לצורך יישום החלטה זו בידי מערך הגיור, הממשלה תתקצב מספר תקני כוח אדם למערך הגיור, בתיאום בין שר האוצר לשר לשירותי דת ובכפוף לאישור נציבות שירות המדינה.

12. להורות לשרת המשפטים בשיתוף עם השר לשירותי דת לפעול להסדרת דין משמעתי אשר יחול על חברי מותב גיור מקומי.

13. להורות למועצת הרבנות הראשית לערוך בחינה, לצורך החלטה זו, בנושאי גיור ומילה למעוניינים בכך בתוך 30 יום.

14. החלטה זו באה להוסיף על האמור בהחלטות ממשלה 3155 (ע/2) מיום 14.2.2008 ו-3613 מיום 7.4.1998, אלא אם נאמר אחרת בהחלטה זו. החלטה זו כפופה לפקודת העדה הדתית (המרה).

15. נוכח האמור בהחלטה זו, הממשלה לא תקדם את הצעת חוק פ-19-795, כל עוד החלטה זו בתוקף.

דברי הסבר

רקע כללי

גיור הוא הליך המרת דתו של אדם בן דת אחרת ליהדות. חוק השבות, התשי"ז-1950, קובע כי יהודי הוא מי שנולד לאם יהודייה או שהתגייר, והוא אינו בן דת אחרת. לפי דו"ח מבקר המדינה, מספר 63' מיום 8.5.2013 (להלן: **דו"ח מבקר המדינה**), בישראל מתגוררים כ-320,000 אזרחים שאינם נחשבים יהודים על פי ההלכה היהודית. חלקם עלו לארץ בגלי העלייה הגדולים של העשורים האחרונים ממדינות חבר העמים ומאפריקה, מכוח חוק השבות, או נכנסו לארץ לפי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952. מערך הגיור ובתי הדין המיוחדים לגיור הוקמו מכוח החלטות ממשלה מס' 3155 (ע/2) מיום 14.2.2008 ומס' 3613 מיום 4.7.1998, והגיורים בישראל מתבצעים באמצעותם. לפי ממצאי דו"ח מבקר המדינה, בשנים 2007-2011 חלה ירידה ניכרת בכמות המתגיירים בהשוואה לשנים שקדמו להן. כדי להתמודד עם המצב בו מתגוררים במדינת ישראל מספר גדול של אזרחים זכאי חוק השבות שאינם נחשבים יהודים לפי ההלכה היהודית, אבל מרגישים חלק מהעם היהודי, יזם חבר הכנסת אלעזר שטרן הצעת חוק פרטית בעניין הגיור שנועדה לצורך הקמת מותבי גיור מקומיים.

סעיפים 1-2 :

קובעים את הקמת מותבי הגיור המקומיים וקובעים כי מותבים אלו יפעלו לפי ההלכה היהודית, זאת כפי שנקבע בהחלטות הממשלה הקודמות בעניין הגיור. עם זאת, נקבע כי מותבים אלה יהיו עצמאיים בהחלטותיהם ההלכתיות כמו כל בית דין רבני בנושא הנידון לפנייהם. בנוסף נקבע מנגנון עיון חוזר וערר על החלטת מותב הגיור המקומי.

סעיף 3 :

קובע את הרכב מותב הגיור המקומי ומגדיר את תנאי הכשירות של החברים במותב. בנוסף נקבעו תנאי סף לחברי מותב הגיור המקומי, הכוללים הוראות בדבר עברם הפלילי של חברי המותב, שאלת ניגוד עניינים קבוע של החברים וכן לעניין אופן הפסקת כהונתם בעקבות אחד מאלה. בנוסף מוצע לתת את האפשרות לראש מערך הגיור לסיים את כהונתו של חבר מותב גיור מקומי שנהג באופן שאינו הולם את תפקידו כדיין גיור, זאת לאחר שניתנה לו הזדמנות להשמיע טענותיו.

סעיף 4 :

קובע את אופן אישור ההרכב של מותב הגיור המקומי על ידי ראש מערך הגיור קובע כי ראש מערך הגיור ייתן מענה לבקשה תוך 30 יום מיום הגשתה.

סעיף 5 :

סעיף זה מאפשר לראש מערך הגיור לפנות אל נציבות שירות המדינה בבקשה לקלוט את חברי מותב הגיור המקומי כעובדים, בהתאם להוראות חוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959, ולהוראות התקשי"ר.

סעיפים 6-8 :

קובעים כללים מהותיים לעניין הליך הגיור בפני מותבי הגיור המקומיים. אל מותבי הגיור המקומיים רשאים לפנות בבקשה להתגייר רק מי שהוא אזרח ישראלי, או מי שנמצא זכאי

ע"י שר הפנים או מי שהסמיכו לכך לאשרת עולה או לתעודת עולה לפי חוק השבות, התש"י-1950, או תושב קבע.

כן נקבע כי לצורך החלטה זו, תתבצע חלוקה של הארץ לשלושה מחוזות. אדם המבקש להתגייר יוכל להגיש בקשה בכל מותב גיור מקומי בתחומי המחוז בו הוא מתגורר או לומד, כלומר- פתיחת אזורי גיור חלקית, לפי מחוזות ייעודיים להחלטה זו.

סעיף 9 :

בכפוף לסעיף 2, בתוך 14 יום תוקם ועדת היגוי שהרכבה יהיה כדלהלן – הרב צפניה דרורי, הרב חיים דרוקמן, הרב יעקב מדן, הרב יצחק פרץ (אשר מונה כראש מערך הגיור), הרב נחום רבינוביץ'. הוועדה תתאים את כללי הדיון בבקשות לגיור לעבודתם של מותבי הגיור המקומיים. כללי הדיון בבקשות לגיור יוגשו תוך 30 יום מהקמת הוועדה לשר לשירותי דת ולשרת המשפטים לצורך אישורם. הכללים יתייחסו אף לעניין איסור גביית תקבולים ממתגיירים.

וועדת ההיגוי תנחה תדריך ותלווה את מותבי הגיור המקומיים.

סעיף 10 :

קובע אלו שירותים יינתנו על ידי מערך הגיור למתגיירים במותבי הגיור המקומי.

סעיף 11 :

כיוון שמערך הגיור לפי ההחלטה צריך לספק שירותים שונים לטובת מותבי הגיור המקומי, מוצע לתקצב מספר תקני כוח אדם למערך הגיור לצורך יישום החלטה זו.

סעיף 12 :

מורה לשרת המשפטים בשיתוף עם השר לשירותי דת לפעול להסדרת דין משמעתי אשר יחול על חברי מותב גיור מקומי. יצוין כי הסדרה זו מצריכה ככל הנראה תיקון חקיקה.

סעיף 14 :

יובהר כי החלטה זו באה להוסיף על ההחלטות הקודמות בעניין הגיור (3155 (ע/2) מיום 14.2.2008 ו-3613 מיום 7.4.1998) וכי מערך הגיור ובתי הדין המיוחדים לגיור ימשיכו לפעול במתכונתם הנוכחית. במידה וקיימת סתירה בין הוראות החלטה זו להוראות החלטה 3155 (ע/2) מיום 14.2.2008 או 3613 מיום 7.4.1998, יגברו הוראות החלטה זו. החלטה זו כפופה לפקודת העדה הדתית (המרה).

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

לא רלוונטי.

תקציב

לא רלוונטי.

השפעת המצבה על כוח האדם

לא רלוונטי.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

השר לשירותי דת- השר לשירותי דת תומך בהצעה להחלטת ממשלה.

שר הפנים- טרם התקבלה עמדת השר.

שר האוצר- טרם התקבלה עמדת השר.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטת ממשלה מס' 3155 (ע/2) מיום 14.2.2008.

החלטת ממשלה מס' 3613 מיום 7.4.1998.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

מצ"ב חוות דעת משפטית.

סיווגים

סיווג ראשי : ביצועי

סיווג משני : תהליך

תחום פעולה עיקרי : אזרחי

מוגש על ידי שרת המשפטים
ועל ידי השר לשירותי דת

ו' בחשון התשע"ה
30 באוקטובר 2014

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה

נושא הצעת ההחלטה:

מותבי גיור מקומיים

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

גיור הוא חליך תמרת דתו של אדם בן דת אחרת ליהדות. הגיורים בישראל מתבצעים כיום באמצעות בתי דין מיוחדים לגיור שהוקמו מכוח החלטות ממשלה מס' 3155 (ע/2) מיום 14.2.2008 ומס' 3613 מיום 4.7.1998. תכלית ההצעה שלפנינו היא להגדיל את מספר הגיורים של אזרחים הזכאים לפי חוק השבות, התשי"ז-1950 (להלן - "חוק השבות"), אך אינם נחשבים כיהודים לפי ההלכה, באמצעות הקמת מערך של מותבי גיור מקומיים, שיפעלו לצד בתי הדין

המיוחדים לגיור ויאפשרו לאזרחים לפנות למותבי הגיור המקומיים לצורך גיורם. אחת מחנכות המוצא של ההצעה היא כי אזרחים שלא יהיו מעוניינים להתגייר באמצעות בתי הדין המיוחדים לגיור עשויים דווקא לפנות למותבי הגיור המקומיים, מסיבות שונות.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

ככלל, ובמסגרת התאום עם המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (אזרחי) הוברר כי אין בהצעה קשיים משפטיים המונעים את אישורה. עם זאת, נבקש להעיר מספר הערות בדלהלן:

א. בהתאם להצעה, מותב הגיור המקומי מפעיל סמכות עצמאית בהתאם להלכה היהודית והוא עצמאי במתן החלטותיו ההלכתיות. (סעיף 2 להצעה). מכיוון שהסמכות להעניק תעודת אישור לאדם שהמיר את דתו נתונה, בהתאם לסעיף 1(2) לפקודת העדה הדתית (המרה), לראש העדה הדתית (בעניינו הרב הראשי), אין הכרח כי הוא יאשר גיור כאמור. לפיכך, עשויה להתעורר שאלה בנוגע לנפקות הגיור, בין היתר, ביחס לענייני מעמד אישי.

יחד עם זאת יצוין כי ההחלטה אינה עוסקת, וממילא אינה משפיעה, על שאלת המעמד המשפטי של גיורים לא אורתודוכסיים או שאלת הפרשנות של המונח "התגייר" שבחוק השבות.

ב. הקמת מותבי גיור מקומי מאפשרת הקמה של מותבים מקומיים שחמדינה מכירה בהם כמסמכים לגייר. עניין זה עשוי להעלות טענה בדבר היעדר אפשרות לחקים סוגים נוספים של מותבי גיור. לעניין זה אפשר שיינתן מענה, בין היתר, במסגרת סעיפים 3-5 לחחלטה.

ג. סעיף 3 להחלטה, קובע את תנאי הכשירות של חברי מותבי הגיור המקומיים. בין השאר, אחד התנאים הוא שהמועמד הוא רב יישוב או רב אזורי שקיבל אישור לכך לפי קריטריונים שוויוניים שייקבעו בכללים לפי סעיף 9 להחלטה. לאור האמור, יש לקבוע בכללים שייקבעו לפי סעיף 9 גורם אשר יאשר שהמועמדים עומדים בקריטריונים שייקבעו כאמור. גורם זה צריך להיות גורם ציבורי-מנהלי.

ד. יובהר כי תנאי לפעילותם של חברי ועדת ההיגוי לפי סעיף 9 להחלטה, הוא אישור שיינתן על ידי גורם משפטי כי הם אינם מצויים בניגוד עניינים.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:
ביום 17 ביולי 2014 הועברה לעיונם של הלשכות המשפטיות במשרד לשירותי דת, משרד האוצר ומשרד הפנים הצעה להחלטת ממשלה וכן חוות דעת משפטית נלווית להצעה והסכמתם העקרונית להגשת ההצעה וחוות הדעת הנלווית לה התקבלה.
עמדת הלשכה המשפטית במשרד האוצר כפי שהתקבלה ביחס לנוסח הקודם: "מעמד המכהנים במותבים אינו ברור- האם מדובר בעובדי מדינה נושאי משרה או נותני שירותים? יש להבהיר נושא זה כתנאי להמשך ההליך".

ביום 10.9.2014, הוכנסו מספר שינויים בנוסח הצעת המחליטים.

הנוסח הנוכחי הועבר ללשכות המשפטיות האמורות ביום 10.9.2014.

היועץ המשפטי של המשרד לשירותי דת מסר כי אין מניעה משפטית מצדו בקידום הצעת המחליטים בנוסחה המעודכן.

בשל מועד ההפצה וקוצר הזמן, לא התקבלו עמדות הלשכה המשפטית במשרד האוצר והלשכה המשפטית במשרד הפנים לנוסח המעודכן.

היועץ המשפטי של הרבנות הראשית מסר כי הרבנות הראשית מתנגדת להצעת המחליטים שבנדון.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

ההצעה וחוות הדעת הנלווית לה מוגשות בתיאום עם המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (אזרחי), לאחר שהמשנה ליועץ המשפטי לממשלה בחן את הטענות המשפטיות שהועלו על ידי משרדי הממשלה הרלבנטיים.

לאה רקובר, עו"ד

היועצת המשפטית למשרד המשפטים

מ-ס-א-ס / כ
50
8